

KENT BİLGİ SİSTEMLERİ VE ÜLKEMİZ KOŞULLARINDA KURULUM GEREKÇELERİ¹

Doç. Dr. Erol KÖKTÜRK

UNIVERSAL Kent Bilgi Sistemi Danışmanı

GİRİŞ VE TANIM

Birçok araştırmacı, 21. Yüzyıla ilişkin değerlendirmeler yaparken, bu yeni yüzyılda insanoğlunun **bilimi ve bilgiyi yeniden keşfedeceğinde** bulunmaktadır. Artık içinde yaşamaya başladığımız yüzyılın toplumu **bilgi toplumu** olacak... Bundan artık kimsenin kuşkusu yok!.. Bir diğer deyişle, 3. Millenium bilimin ve bilginin yüzyılı olacak... Bilgi toplumuna giden yol bilgiden, bilgiye giden yol bilimden geçecek... Bilgi, yaşamın her alanında en önemli güce dönüşecek. Elinde bulunduran, üreten, kullanan, yararlanan, diğerlerinden daha hızlı erişen **bir adım önde** olacak...

Bilimin bilinçli olarak, yani insana, doğaya ve çevreye saygılı olarak uygulanmasını insanoğlu bu yeni çağda başaracak... Daha doğrusu başarmak zorunda. Yönetimdekiler, yönetenler ve karar vericiler de sorumlu oldukları alanlarda bilgiden sonuna kadar yararlanacaklar ve bilgiyi **toplum yararına hizmetler** için en önemli karar destek ögesi olarak değerlendirecekler. Daha doğrusu değerlendirmek zorundalar... Böyle olması umut ediliyor...

İnsanlara en yakın yönetim birimi olan yerel yönetimlerde de, kentlerimizi, yörelerimizi bilgiyle yönetme zorunluluğuyla karşı karşıyayız. Son dönemlerde ülkemizin karşılaştığı seller ve deprem gibi doğa olaylarının ardından gelen felaketlerde, eksik, yetersiz ve karmaşık bilgilerin yanlış ve yetersiz kararlara neden oldukları bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Kentlerimizi bilgiyle ve bilgisayar destekli olarak yönetmenin günümüzdeki adı, **kent bilgi sistemleri**... Bördürlere harcanan paraların bir bölümüyle temelleri atılabilecek, şişirilmiş belediye kadrolarının optimize edilmesi sonucu sağlanacak kaynaklarla, belediye bütçelerinin bir bölümüyle gerçekleştirilebilecek **karar destek sistemleridir, kent bilgi sistemleri**... Kentlerimizin çağdaş biçimde yönetilmeleri için kurulacak, bilime ve teknolojiye dayalı, bilgisayar destekli sistemlerdir... Mekana dayalı bilgilerin, mekanla ilintilendirilebilir olarak bilgisayar ortamına aktarıldığı, coğrafi temelli kent bilgi sistemleri, yeni yüzyılın başında olduğumuz bugünlerde, bu yüzyıla uyum sağlamanın ölçüsü olmuşlardır.

Kent Bilgi Sistemi, belediye (ve varsa mücavir alan) sınırları içinde yaşayan hemşehrilere ve bu sınırlar içindeki mekansal (coğrafi) objelere ilişkin güncel durumdaki sözel ve grafik tüm verilerin sağlanması, işlenmesi ve entegrasyonu yoluyla, tüm belediye faaliyetlerinin bilgisayar destekli olarak yürütümünün olanaklı kılınması; yani Coğrafi Bilgi Sistemi ile Yönetim Bilişim Sisteminin entegrasyonunun sağlanması; yeni kararlar için yöneticilere güncel verilere dayalı entegre destek altyapısının kurulması; öncelikle belediyenin birimleri arasında, giderek yerel ölçekteki kurumlar arasında elektronik iletişimin gerçekleştirilmesi; verilerin bir kerede depolanması ve güncelliğinin sağlanması yoluyla belediye çalışmalarında hizmet verimliliğinin, hızın, kalitenin yükseltilmesi, güvenin pekiştirilmesi; belediye ile ilgili verilere, yetki ve ilgi tanımı yapılmak koşuluyla internet üzerinden erişimlerin olanaklı olması, yeni açılımlara uyum altyapısının temellendirilmesi amacıyla kurulan çağdaş sistemlerdir.

¹ 2002 yılında kaleme alınmış, ancak herhangi bir yerde yayınlanmamıştır.

YEREL YÖNETİM HİZMETLERİ

Yerel yönetim anlayışı, ülkelere, sistemlere, yöneticilere ve onların siyasal tercihlerine göre farklılıklar göstermektedir.

Bugün ülkemizde 1580 sayılı yasanın, büyükşehirlerde 3030 sayılı yasa ile birlikte çizdiği çerçevede yerel yönetim hizmetleri ve belediye örgütlenmesi geçerliliğini sürdürmektedir.

Özellikle 1580 sayılı yasada tanımlanan kurumsal yapılanma ve yasanın 15. maddesinde tanımlanmış olan hizmet tanımları, bugün yerel yönetimlerin karşı karşıya bulunduğu sorunlar karşısında yetersiz kalabilmektedir. Her ne kadar bu yasa o günkü koşullarda oldukça iyi bir kapsamla hazırlanmışsa da, günümüzün yeni yaklaşımları çerçevesinde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Çünkü kentleşmenin anlamının ve kapsamının değiştiği bugünkü koşullarda, klasik yerel yönetim örgütlenmeleriyle sorunların üstesinden gelmek zor olabilmektedir.

Özellikle **teknolojik gelişmelerin sağladığı yeni hizmet üretme olanakları** ve **yönetim destek fırsatları, yerelliğin artan önemiyle** birleşince yöneticilerin önünde yeni ufuklar açılmaktadır. Yerellik, yeni yüzyılın önemli bir ögesi olarak ön plana çıkmaktadır. **Sorunların ait oldukları yerde çözümlerine ilişkin anlayış iyice yerleşmektedir.**

Bu nedenlerle milenyumun ilk günlerini yaşadığımız bu momentte, eski örgütlenmelerle ve eski yasal çerçevelerle yeni çağa uyum sağlanması olanaklı görülmemektedir. Yeni yüzyıla, Toplu Konut İdaresi'nin yayınlarında vurguladığı gibi, ancak

- Yerel yönetimlerin, ülkedeki yönetim sistemimiz içindeki konumunun yeniden düzenlenmesi
- Katılımcılığı temel alan yerel demokrasinin geliştirilmesi
- Yerel yönetimlerin eski kurumsal yapılarının çağdaşlaştırılması
- Yerel yönetimlerin hizmet anlayışının kökten değiştirilmesi
- Yerel yönetimlerin mali kaynaklarının zenginleştirilmesi
- Yerel yönetimlerin insan kaynaklarının niteliğinin yükseltilmesi
- Yeni bir "yerel yönetim kültürü" yaratılması

durumunda uyum sağlamak olanaklı olabilecektir.

YEREL YÖNETİMLERDE KLASİK YÖNETİM ANLAYIŞININ AKSAMALARI

Yerel yönetimlerde klasik yönetim anlayışı, hizmetlerin kararlaştırılması, organize edilmesi, yönetilmesi, kaynak sağlanması, hemşehrilerle bütünleşme ve sürekli iletişim, rutin hizmetlerde hızın artırılması, genel olarak hizmet kalitesinin yükseltilmesi, acil durumların ve kriz durumlarının yönetilmesi gibi konularda aksamalara neden olabilmektedir. Bu aksamalardan bazı örnekler şunlardır:

- Mevcut sistem yerel yönetimlerin karar oluşturma ve karar verme süreçlerine daha fazla katılımın önünü açmamaktadır. Yerel yönetimlerin varlık nedenlerinden olan hizmet boyutu ön plana çıkarılmakta, ama diğer varlık nedeni olan demokrasinin geliştirilmesindeki önemli işlevleri ise unutulmaktadır. Daha doğrusu göz ardı edilmektedir.

- Klasik arşivleme sistemleri aynı verilerin farklı birimlerde depolanması sonucunu doğurmaktadır.
- Verilere ulaşım zorlaşmakta, verilerin güncelliğini sağlamak güçleşmekte, sonuçta veri mezarlıkları oluşmaktadır.
- Kriz durumlarında ve acil durumlarda doğru bilgilere ulaşmak olanaklı olamamaktadır.
- Belediye başkanları ve yöneticiler, bölgelerini doğru bilgilere dayalı olarak tanıma ve yönetme konularında zorluklarla karşılaşmaktadırlar.
- Hemşehrilerle ilgili doğru, güvenilir, çelişmesiz bir veri tabanının olmaması, onlarla bütünleşmede ve onlara yönelik hizmetlerde yetersizliklere neden olmaktadır.
- Yerele yönelik hizmetlerde kurumlar, hatta yerel yönetimin birimleri arasındaki koordinasyonda aksamalar olabilmektedir.
- Belediyenin parasal kaynaklarını doğru zamanda ve doğru yerde kullanmasında, sağlıklı bütçe yapabilmesinde ve bütçe uygulamalarında sorunlar yaşanmaktadır.
- Yerel yönetim gelirlerinin adil biçimde tahsilatında sorunlar yaşanmaktadır. Beyana dayalı vergilerde beyan etmeyenlerin izlenmesindeki aksamalar, sonuçta kentsel yaşamın adaletini bozmaktadır.
- İnsan kaynaklarının verimli çalışması sağlanamamakta, atıl kapasiteler ve yerinde kullanılmamalar yüzünden kaynak savurganlıkları ortaya çıkmakta, insan kaynaklarının sürekli eğitiminin ve gelişiminin sağlanamaması hizmette verimi ve kaliteyi düşürmektedir.

ÇAĞDAŞ TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN SUNDUĞU BİR OLANAK OLARAK KENT BİLGİ SİSTEMLERİ

Bilgi birikiminin ve teknolojik olanakların bugün ulaştığı noktada, geçmişin yaşanmış tüm deneyimlerini de göz önünde tutarak, **yerel yönetimlerde, yeni, farklı, dinamik, çağdaş, hızlı işleyen bir kurumsal yapının ve hizmet üretiminin sağlanması olanakları doğmuştur. Bu olanaklar artık vardır ve yararlanmayı beklemektedir.**

Yerel ölçekte değişik kurumlarda ve belediyelerin kendi bünyelerinde var olan dağınık veri kümelerini bir sistem altında, bir veri tabanında bir araya getirerek, bunlardan amaca yönelik sağlıklı bilgiler üretilmesi olanaklıdır. Bu, ne tür yararlar sağlayacaktır? Bu bilgilere göre, çeşitli kentsel işlevler konusunda en iyi irdelemeleri yapmak ve aksaklıkları için en iyi çözüm yollarını üretmek, yani analizler yapabilmek; kent halkına iyi ve uygar bir yaşama düzeni, düzeyi ve koşulları sağlamak; insan-toplum ve çevre ilişkilerinde kişi ve aile mutluluğu ile toplum yaşamını yakından etkileyen fiziksel çevreyi sağlıklı bir yapıya kavuşturmak; yatırımların yer seçimlerini ve gelişme eğilimlerini yönlendirmek; kentle ilgili en doğru stratejileri oluşturmak; kısacası kenti bilgiyle yönetmek, yerel yönetimde doğru bilgilere dayalı karar vermek, eski karar verme ve yönetme alışkanlıklarını terk etmek olanaklı olabilecektir.

Bilimsel alanda ve teknoloji konusunda bugün ulaşılan gelişme noktasının yerel yönetimlere sunduğu bir olanaktır, **kent bilgi sistemleri... Yerel yönetimleri bilgiye dayalı yönetmenin, bilgiyle yönetmenin, belediye başkanlarına ve yöneticilere karar desteği sağlamanın günümüzdeki adıdır.**

Yönetmekle ve geliştirmekle sorumlu olunan kenti tanımanın, hemşehrilerini tanımanın, kentin fiziksel ve sosyal fotoğrafını net olarak çekmenin çağdaş bir aracı olarak **kent bilgi sistemleri**, yönetimi kolaylaştırmanın, kararları sağlamaştırmanın, hizmet kalitesini ve verimini yükseltmenin destek sistemleridir.

KENT BİLGİ SİSTEMLERİNE EKSİK YAKLAŞIMLAR

Kent bilgi sistemleri, doğru karar verilmesi gereken bir konudur. Yerel yönetimler bu konuyu bilince çıkarırken 3 noktayı göz önünde bulundurmalarıdır:

- Vurgulanması gereken birinci nokta, bu sistemlerin kurulmasının kuruma bilgisayar almakla özdeş olmadığıdır. Kent Bilgi Sistemleri denilince, kurumu **bilgisayarlaştırmaktan** değil, kurumun yönetim ve karar süreçlerini **güvenilir, çelişmesiz, bir yerde depolanmış, hızlı ve kolay erişilebilir verilerden üretilecek bilgi desteğine** kavuşturılmaktan söz edilmektedir. Kurumu bilgisayarlaştırmakla, ya da bazı hizmetleri otomatize etmekle kent bilgi sistemleri çok farklı şeylerdir.
- İkinci nokta, yerel yönetimlerin verilerin derlenmesine özel bir önem vermeleri ve kaynak ayırmaları sorunudur. Uluslar arası deneyimler, kent bilgi sistemi toplam maliyeti içinde donanım ile yazılımın %20-25 oranında bir yer tuttuğunu, ancak verilerin toplanmasının, işlenmesinin, entegrasyonunun toplam maliyetin %70-75'i olduğunu göstermektedir. Bu nedenle kent bilgi sistemi kurulumlarının bir zamanı, ciddi kaynakları ve projeci bir yürütümü gerekli kıldığı vurgulanmalıdır.
- Üçüncü nokta ise, bilgisayar destekli sistemlerden herkesin söz etmekte, ama bu sistemlere karşı **gizli bir direnme** de söz konusu olabilmektedir... Neden böyle bir direnme gösterilmektedir? Bilgilerin ulaşılamaz, ya da zor ulaşılır olması, yani klasik arşiv sistemleri, yani kara kaplı defterler ya da tozlu klasörler bazı yöneticilerin, yetkililerin, arşivcilerin işine gelmektedir. Bu direncin de kırılması gerekmektedir.

Günümüzde yaşanan bilgi teknolojisi patlaması ve iletişim devrimi, hem bilgi üretimi, hem de bilgilerin saklanması konusundaki tabuları yıkmıştır. Bazı bilgiler saklanmaya çalışılsa bile, bunlara başka yollarla ulaşma yolları kolayca yaratılabilmektedir. O nedenle **bilgiyi gizlemek değil, bilgiye herkesten önce ulaşmak temel amaç olmalıdır**. Ulaşılan bu bilginin de doğru ve çelişmesiz olması gerekir.

Yönetenlerin, karar vericilerin bu noktaları mutlaka göz önünde bulundurmaları zorunludur.

KENT BİLGİ SİSTEMLERİNİN KAPSAMI VE TASARIMI

Kent bilgi sistemlerinin çok iyi tasarlanmaları, ancak bu iyi tasarımdan sonra kurulmaları gerekir. Bu sistemler, uygun veri tabanı yazılımlarının seçilmesi, verilerin toplanması, yapılandırılması, birbirleriyle ilişkilendirilmesi, bundan sonra en uygun bilgisayar sisteminin seçilmesi, verilerin analizi, bir veri bankasının oluşturulması, bunun üzerinde uygulama programlarının geliştirilmesi, var olan uygulama yazılımlarından amaca en uygun olanlara karar verilmesi, sistemi işletecek ekibin eğitilmesi, kurumsal dönüşümlerin eşanlı olarak yapılması konularında deneyimli bir ekibin çalışması sonucu kurulabilmektedirler.

Sistemden, başta yerel yönetimin kendisi olmak üzere, Valilik (Kaymakamlık), Kadastro Müdürlüğü, Tapu Sicil Müdürlüğü, Nüfus Müdürlüğü, İlçe Seçim Kurulu, Emniyet Müdürlüğü, Elektrik Kurumu, varsa Büyükşehir Belediyesi, Su ve Kanalizasyon İdaresi, varsa Doğalgaz Kurumu, TELEKOM, Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE), Mahalle Muhtarlıkları, Acil Durum Yönetim Merkezi, Özel İstekliler gibi geniş bir kullanıcılar grubu yararlanacaktır.

Bu kurumların tümünü ilgilendiren verilerin belediye bünyesinde tek sicil altında toplanması, verilerin bir kere ve tüm hatalarından arındırılmış olarak depolanması, bu verilerin sürekli güncel tutulması, çok farklı sunuş olanaklarının olması, sistemin gücünü ortaya koymaktadır.

Bu amaca ulaşmak için kurumlardaki verilerin yanı sıra, yapılacak alan çalışmaları sonucunda anketler yoluyla ve tüm kenti, orada yaşayan hemşehrileri kapsayan sosyal ve fiziksel verilerin de saptanmasıyla, sistem çok kapsamlı bir veri tabanı yaratmış olacaktır.

Sözel bilgilerin yanı sıra ve onların ayrılmaz unsuru olarak harita, kadastro, imar planı, teknik altyapı verileriyle, kıyı ve denizle ilgili verilerin ve zemin verilerinin de tek bir koordinat sisteminde, ülke koordinat sisteminde aktarılmasıyla, yaşanan kentin farklı açılardan net fotoğraflarının çekilmesi, grafik ve sözel birçok sorgulamanın yapılması ve sonuçların farklı biçimlerde sunulması olanağı yaratılmış olmaktadır.

Kent bilgi sistemleri, kentle ilgili "Soru-Yanıt" sistemleridir. Yani temel amaç, sisteme kentle ilgili bir soru sorulduğu zaman, yanıtı hızlı ve doğru olarak alabilmektir.

YEREL YÖNETİMLERDE KURUMSAL YENİDEN YAPILANMA

Kent bilgi sistemleri gibi çağdaş sistemler, kuşkusuz, yerel yönetimlerde bazı yapısal değişimleri kaçınılmaz kılmaktadırlar. Bunların başında da mevcut kurumsal yapı gelmektedir.

Kurumsal yapıların en önemli unsurları:

- Mevcut örgütlenme şemaları
- Bu şemalarda yer alan seçilmişler ve atanmışlar
- Kurumun dış ilişkiler şeması

olarak ortaya çıkmaktadır.

O zaman mevcut örgütlenme şemalarının yeni olanaklar çerçevesinde geliştirilmesi ve değiştirilmesi, atanmışlarla seçilmişler arası ilişkilerin yeni bir düzleme oturtulması, kurumun kurum dışı ilişkilerinin de daha sağlıklı olarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Son yıllarda yerel yönetimlerde elde edilen bilgi birikimi ve kentleşme sürecinin kavranmasındaki derinleşme, yerel yönetim konusunda yeni anlayışlara ve arayışlara yol açmaktadır. Bu kapsamda, yerel yönetimlerde yeni ve dinamik bir "**yönetim kültürü**" anlayışının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, yerel yönetimde kurumsal değerlere bağlı, insana yönelik, geleceğe dönük, yaratıcı ve girişimci, dinamik, esnek ve rasyonel yönetsel yapıların ve tekniklerin geliştirilmesi ve kurumsallaştırılması söz konusudur.

Kent bilgi sistemi gibi çağdaş araçlar, bu tür yapısal değişimleri kaçınılmaz kılarken, bunların gerçekleştirilmesinde de olanaklar sunmaktadırlar.

Kendi personelini daha iyi tanıyan ve izleyen bir yönetim, bunları, yeni örgütlenme şemasında en iyi biçimde konumlandırma olanağı da yakalamış olacaktır. Bilgi, yetenek, gelişmişlik verileri personelin en iyi yerlerde istihdamını olanaklı kılacaktır.

YEREL YÖNETİMLERDE İNSAN KAYNAKLARININ EĞİTİLMESİ VE VERİMLİLİK

Yerel yönetimler, halka en yakın yönetim birimleri olarak, hemşehrilerine sundukları hizmetlerin hızlı ve kaliteli olmasını isterler. Bunun için hemşehrilerini bıktırmayan, onları yerel yönetimden uzaklaştırmayan ve soğutmayan bir hizmet akışını sağlamaları gerekir.

Yerel yönetimlerde hemşehri mutluluğu yaratmanın yolu, yerel yönetim personelinin iyi eğitilmiş, işini bilen, hizmeti kolaylaştıran ve halkla ilişkiler konusunda asgari bilgisi olan kişiler olmalarından geçmektedir.

Çağdaş yönetim kültürü, bu yapının oluşturulmasını gerektirmektedir. Yeni teknolojik olanaklar da bunu kolaylaştırmaktadır.

Hem belediyede yeni bir personel politikasının yaratılmasında, hem de mevcut potansiyellerin en iyi biçimde kullanılmasında kent bilgi sistemlerinin sağladığı olanaklar önemli bir avantaj oluşturmaktadır. Yeni çalışma ortamının yaratılmasında ve personelin hiyerarşik konumlanışında “kariyer ve liyakat” temel ölçü olarak alınmalıdır.

Personelin optimum düzeyde tutulması ve bu optimumla maksimum verimin alınması, yeni yapılanma ile olanaklı olabilecektir.

Öte yandan, yerel yönetim çalışanı olarak yerel yönetim değerlerini özümsemiş ve yerel hizmet anlayışını içine sindirmiş olan personelin, çalıştığı kurumu hizmet anlayışında farklılaştıracağı bir gerçektir. Bu da kurum içinde planlı ve sürekli bir ***kurum içi eğitimi*** zorunlu kılacaktır.

Bilgiyle ve bilgiye dayalı, teknolojiyi bir araç olarak en iyi biçimde kullanan bir personel yapısının oluşturulması, bu yapının kent bilgi sistemine uyumlu bir düzeye çıkarılması, yeni tasarımın en önemli boyutlarından birisi olmaktadır.

YEREL YÖNETİMİN MALİ KAYNAKLARININ GELİŞTİRİLMESİ

Yerel yönetimlerimiz, hizmetlerini gerçekleştirme konusunda merkezi yönetime büyük oranda bağımlı durumdadırlar. Bu durum, özellikle başkanların sık sık Ankara'ya gitmeleri sonucunu doğurmaktadır. Bazı alışkanlıklar yoluyla, kaçak yapılaşmaya göz yummak gibi, illegal kaynak yaratma çabalarına da tanık olunmaktadır.

Oysa yerel yönetimler, kendi yönetim çevrelerinde var olan mali kaynakları değerlendirmekte ***yetersiz*** kalabilmektedirler. Emlak vergisi “beyana” dayalıdır. Klasik yönetim sistemlerinde beyan etmeyenleri saptamak kolay olmamaktadır. Saptanamayanlar için de bir şey yapılamamaktadır. Çevre temizlik vergisinde de aynı durum söz konusudur. Bunun yanı sıra kentteki ticari birimler, eğlence yerleri gibi yerlerle ilgili bilgiler yeterli olmayınca, gelir kalemlerinde ve birimlerinde yetersizlikler ortaya çıkmaktadır.

Bunun bir başka sonucu, aynı statüdeki vergi mükelleflerinin tümünden verginin alınmıyor olması, ***kent içi adaleti*** de zedelemektedir. Yerel yönetimlerin bu adaleti sağlamak gibi görevleri de vardır.

Tüm bunlar, vergi objelerinin kesin olarak saptanmasının ve beyana bağımlı kalmaksızın tüm vergi objelerinin ***düzenli, adil ve etkin*** biçimde vergilendirilmesinin zorunluluğunu ortaya koymaktadır.

İşte kent bilgi sistemleri, bu konuda da yönetimin elinde çok güçlü bir araç olmaktadır.

- Yerel yönetim sınırları içinde kaç emlak vardır?
- Kaç işyeri vardır?
- Kaç eğlence yeri vardır?
- Kim ne beyan etmiştir?

- Kimler vergisini ödemiş, kimler ödememiştir?
- .....

gibi gelirlerle ilgili sorgulamalar sistem üzerinden hızlıca yapılabilecek ve vergi kaçaklarının önüne geçilebilecektir.

Bunların yanı sıra, yerel yönetimin bütçesinin gerçekçi biçimde yapılması ve gerçekleştirilmelerinin izlenmesi de bu yolla olanaklı olabilecektir.

BİLGİYLE YÖNETME – ÇAĞDAŞ YÖNETİM VE HİZMETTE FARKLILAŞMA

Kuşkusuz şu an mevcut olan mevzuat, çağdaş teknoloji kullanımı ve kent bilgi sistemlerinin kurulması konularında yerel yönetimler açısından bir zorunluluk getirmemektedir. Alışılmış biçimde ve mevcut örgütlenme şemaları ile de yerel yönetim hizmetlerinin yerine getirilmesine çabalanabilir.

Ancak hizmette farklılaşma, yeni olanla ve çağdaş araçlarla sağlanabilir.

Öte yandan yöneticilerin geleceği bugünden yaratmak gibi amaçlarının da olması gerekir. Bu bağlamda, geleceğin tüm göstergeleri, bugünlerden bilgi sistemlerinin temellerinin atılmasını zorunlu kılmaktadır. ***Gelecek yüzyılın en önemli unsuru bilgi, en önemli gücü de bilgiyi elinde tutan veya ona en hızlı ulaşan insan olacaktır.*** Yöneticiler için bu durum özel bir önem taşımaktadır.

Yöneticilerin kendi yönetim dönemleriyle sınırlı kalmayacak, kurumsallaşmış bir yerel yönetim yapısı oluşturmaları, hemşehrileri için yapacakları en önemli hizmetlerin başında gelmektedir. ***Bilgi ve bilgi teknolojisi kendilerine bu fırsatı ve üstünlüğü vermektedir.***

7. BEŞ YILLIK KALKINMA PLANINDAKİ SAPTAMALAR VE HEDEFLER

25 Temmuz 1995 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan ve 1996-2000 yıllarını kapsayan 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, konumuzla ilgili şu yaklaşımlar yer alıyordu:

- Herhangi bir kurum ve kuruluşa, özellikle karar alıcılara, ihtiyaç duydukları nitelik ve miktardaki bilgiyi gerekli zamanda ve gerekli yerde sağlayabilecek hizmetler ve teknolojiler sistemi olarak tanımlanan bilgi altyapısı yetersizdir. Türkiye'de halen ulusal düzeyde toplanması zorunlu ve öncelikli veriler belirlenmemiş olup, veriler belirli bir standartta değildir. İstatistik altyapısı, kurumlar arası veritabanları ve bunların iletişimini sağlayan teknik metodolojiler istenen düzeyde oluşturulamamıştır (s: 13).
- Sürdürülebilir bir büyüme ortamını korumak ve üretim normlarındaki köklü değişim-dönüşüm süreciyle ortaya çıkan bilgi toplumuna ulaşabilmek için, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yaşamında ciddi yapısal değişim projelerini hayata geçirmek gerekmektedir (s: 18).
- Belediye gelir kaynaklarının önemli bir bölümü, mükellefi, konusu, matrahı itibariyle karışıklık arz etmektedir. Bu nedenle verginin tahakkukunda ve tahsilinde ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır (s: 105).
- Türkiye'de konut stokunu ve niteliklerini belirlemek amacıyla konut sayımı yapılması ihtiyacı önem arz etmektedir (s: 144).
- Kentlerdeki yaşam çevresi ve yaşam kalitesi geliştirilecek ve iyileştirilecektir (s: 149).

- Kent planlamasının fiziki ve sayısal bilgi bazının geliştirilmesi, organizasyon eksiklerinin tamamlanması ve planlamada yeni yaklaşım ve teknolojilerin kullanımı sağlanacaktır (s: 149).
- Konut sayımı yapılacak ve periyodik hale getirilecek, mevcut verilerin güncelliğinin sağlanması için bir Konut Bilgi Bankası kurulacaktır.

Bunlar bile tek başına ülkemizde hem genel bazda hem de yerel yönetim bazında bilgiye dayalı yönetim sistemlerinin kurulmasının, ülkemizdeki en temel kurumlardan olan DPT tarafından hedeflendiğini ortaya koymaktadır. Bu hedeflere bu plan döneminde erişilemedi. Ama çuvaldızı kendimize batırmak zorundayız. Biz bunlara erişilmesi için ne yaptık?

8. BEŞ YILLIK KALKINMA PLANININ İLKELER KÜMESİNDEN SEÇMELER

Hazırlık çalışmaları süren 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın komisyon raporlarında konuyla ilgili ilginç ve önemli saptamalar ve öneriler yer almaktadır.

Yerel yönetimlerle ilgili saptamalar:

- 1921 Tek Tip Belediye Modelinden Vazgeçilerek, Belde, İl, İlçe ve Turistik Yöre Belediyeleri İçin Birbirinden Farklı Kuruluş, Gelir, Görev ve Çalışma Esasları Oluşturulacak...
- 1922 Kaynak ve Görev Paylaşımı Yönünden Büyükşehir Belediyesi Modeli Yeniden Değerlendirilecek...
- 1923 Mahalle Muhtarlıklarının Gelişen Yerleşim Düzeni İçinde İşlevi Artırılacak, Dönüşümlü Olarak Belediye Meclislerine Üye Olmaları Sağlanacak...
- 1927 Mahalli İdarelerde, İnsan Gücü Planlaması Çerçevesinde, İhtiyaçlara Uygun Nitelikli Personel İstihdamını Temin Etmek Üzere Norm Kadro Çalışmaları Yapılacak...
- 1932 Yerel Hizmetlere İlişkin Teknolojiler Üzerinde Çalışmak ve En Uygun Teknoloji Tiplerini Belirlemek Üzere Ar-Ge Faaliyetleri Desteklenecek...
- 1933 Yerel Yönetimlerde Halkın Sürekli Bilgilendirilmesi Süreci Oluşturulacak, Kamu Belgeleri Rahatlıkla Ulaşılabilir Hale Getirilerek, Önemli Yerel Projelerde Halkın Görüşlerine Başvurulacak...

Bilgi teknolojisi ile ilgili saptamalar:

- 1242 Plan döneminde stratejik sektörlerden birisi olacak bilgi ve iletişim teknolojileri sektörünün rekabet gücünün artırılmasına öncelik verilecektir.
- 1244 Bilgi teknolojisinde Ar-Ge çalışmaları desteklenecektir.
- 1245 Türkiye'de kullanıma sunulan yazılım ürünlerine Türkçe desteği sağlanmasına yönelik çalışmalar sürdürülecektir.
- 1246 Bilgi ve iletişim teknolojilerinde, kullanıcıların talepleri dikkate alınarak, teknolojik gelişmelerin ve alt sektörler arasındaki yakınsamanın sağladığı hizmetlere erişimi kolaylaştıracak hukuki, idari ve teknik düzenlemeler hızla gerçekleştirilecektir.
- 1247 Bilgi ve iletişim teknolojileri alanında geliştirilecek tüm kurumsal yapılanma modellerinde, devletin kamusal hizmetlerle ilgili görevleri yerine getirirken, teşkilat yapısının küçültülerek fonksiyonel hale getirilmesi ilkesine uygun modeller esas alınacaktır. Etkin çalışacak, uzmanlığı ön plana çıkararak, koordinasyon görevini yerine getirebilecek, kamuoyunu bilgilendiren ve özel sektörün ve sivil toplum örgütlerinin görüşlerini karar süreçlerine yansıtacak, Türkiye'ye uygun kurumsal yapılanma modelleri belirlenecektir.
- 1253 Ülkemizin internet hizmetlerinde gelişimini sağlayacak, özel sektörün ve kullanıcıların taleplerinin de dikkate alındığı ulusal politikalar geliştirilecektir. Hizmet kalitesi yüksek ve bilgi güvenliğinde etkinliğin sağlandığı internet hizmetlerinin verilmesinde, özel

sektör tarafından kurulacak alternatif altyapıların kullanılmasını sağlayacak hukuki ve teknik düzenlemeler yapılacaktır.

- 1257 Kamu kesiminde bilgi altyapısının kurulması ve buna ilişkin politika belirlenmesi konuları, kamunun bilgi çağındaki yeni rolüne uygun bir yaklaşımla ele alınacaktır. Kamunun sahip olduğu bilgiler topluma, açıklık ve şeffaflık ilkelerine göre ulaştırılacaktır.

İKİ ALINTI

Birçok konuda olduğu gibi Kent Bilgi Sistemleri konusunda da ülkemiz önemli bir eşikte bulunmaktadır. Bilgi teknolojilerinin yaygın ve sağlıklı kullanımının henüz başında olduğumuz gibi, kent bilgi sistemlerinin de başlangıcındayız. Konfüçyüs, „Binlerce kilometre sürecek bir yolculuk, küçük bir adımla başlar“ diyor. Bu ilk adımın atılması önemlidir. Önemlidir, çünkü bu ilk adım doğru atılmalıdır.

8. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın hazırlık aşamasında oluşturulan 81. Bilişim Teknolojileri ve Hizmetlerinin Türkiye'nin Gelişme ve Tanıtım Stratejilerinde Kullanılması komisyonunun girişinde, Frank WEBSTER'den yapılan şu alıntı yer almaktadır: “Dünya devrimsel bir değişimin başlangıç sarsıntılarını yaşıyor. İnternet ve onun temsil ettiği teknolojiler tüm ekonomiyi, üretimden ticarete, sağlıktan yayıncılığa, turizmden eğlenceye, eğitimin tüm aşamalarını, siyaset ve kamu yönetimini; kısaca yaşamın tüm boyutlarını değiştirmeye başlamıştır. Zaman ve mekan farklılıklarının etkisi ortadan kalkmakta, çalışma, ticaret, eğitim, eğlence biçimleri daha önce düşünülmeyen boyutlarda değişmektedir. Katılımcı yönetim ve doğrudan demokrasi ufukta gözükmemekte, kamu yönetiminde saydamlaşma, verimli, hızlı ve vatandaşa saygılı hizmet verme konusunda yeni olanaklar ortaya çıkmaktadır. İş hayatının hızı ve kapsamı değişmekte, küreselleşme, küçük-büyük tüm kurumları etkilemektedir” diyen WEBSTER, şöyle sürdürüyor, “Dünyadaki bu değişimin temelinde bilim, bilgisayar ve iletişim alanındaki baş döndürücü gelişmeler; bilgi ve enformasyonun üretilmesi, saklanması, düzenlenmesi, işlenmesi, taşınması, sunulması ve kullanılmasında devrimsel ölçüde gelişmelerin ortaya çıkması yatmaktadır. Bu değişimi sağlayan teknolojilere, “Bilgi Teknolojileri” deniliyor. Bilgi teknolojileri ve onun ürünü araçlar çok hızlı şekilde gelişmekte, maliyetler düşmekte ve yaygınlaşmaktadır. Bilgi teknolojilerindeki bu gelişme ve toplumu değiştirme süreci, özellikle gelişmiş ülkelerde, sarmal bir şekilde sürmektedir. Bilim, bilgi ve entelektüel ürünler ön plana çıkmakta, bir üretim faktörü olmakta; ekonominin ve değişimin motoru olmakta, en az enerji kadar önemli ve değerli bir kaynak durumuna gelmektedir. Bilgi ve enformasyonun hızla ve kolay yayılabilmesi, insanların iletişimde yeni olanaklar ortaya çıkartmaktadır. İçinde yaşadığımız “Bilgi Çağı”nda doğru, güncel ve zamanında erişilebilen bilgiler, karar alma süreçlerinde büyük önem taşımaktadır. Makineleşme sanayi toplumu için ne kadar önemliyse, bilgisayar teknolojisi de bilgi toplumu için o kadar önemli duruma gelmiştir”.

Bilişim uzmanı Doç Dr. Mustafa AKGÜL, “Bilgi Teknolojileri Türkiye için stratejik önemdedir. Bu teknolojilere yatırım, ülkenin geleceğine yatırımdır. Bu, kamu ve özel sektörün ortak sorumluluğudur. Katılımcı ve saydam mekanizmalarla kamu, özel sektör, üniversiteler, siyasal partiler, basın, mesleki ve sivil toplum örgütleri dayanışma içinde olmalıdır” vurgulaması yapmaktadır.

O zaman bu stratejik öneme göre düşünmenin ve karar vermenin eşliğinde olduğumuzu bilince çıkarmak zorundayız.

NE YAPILMALI? NASIL YAPILMALI?

Yerel yöneticiler, belediye başkanları yeni yüzyılın bu ilk yıllarında, yaşadığımız mekanları yeniden var etme ve kendileri de yeni bir vizyonla var olma tercihleriyle karşı karşıyadırlar. **e-Belediyecilik** gibi yeni kavramların gündemde olduğu bu yeni eşikte çağdaş teknolojilerden ve araçlardan daha yoğun yararlanma zorunluluğuyla yüz yüze gelinmiştir.

Tercihi kısıtlayan çeşitli nedenler ileri sürülebilir. Bunların başında da mali nedenlerin geldiği bilinmektedir. Ancak görülmektedir ki, yerel yönetim kaynaklarının optimum kullanımı, çağdaş bir yönetim altyapısının kurulmasını olanaklı kılabilir. Bunun için, “Var olan kaynaklar yerinde kullanılmakta mıdır?” sorgulamasının yapılması gerekiyor.

Ancak sorun, gerekçelere sığınarak, gelecek yıllara ertelenebilecek bir sorun değildir. Tam tersine sorun, yeni yüzyıla çağdaş bir yönetim altyapısıyla girme konusunda karar verme sorunudur.

Sorun “**klasik yerel yöneticilik**”te inat ve ısrar etmekle, “**değişmek**” arasındaki bir sorundur.

Kararların, deneyimlerle birleştirilmesi ve yeni adımların atılması gerekmektedir. Kent bilgi sistemleri belediyelerin geleceği açısından stratejik önemi olan sistemlerdir. Yeni kararlar paketinde, bu anlamda önemli bir yer tutmaktadırlar.

Yerel yönetimlerimiz farklılaşmak zorundadırlar. Farklılık, hizmet üretkenliğine yansıkça, başarılar birbirine eklenecektir.

Tüm bu nedenlerle “ne yapılmalı?” sorusunun yanıtı, “bilgiye dayalı ve çağdaş teknoloji destekli, bilgisayar destekli” yönetim ve karar verme süreçlerini başlatmak olmaktadır.

“Nasıl yapılmalı?” sorusunun yanıtı ise, “Bu sistemlerin kurulmasında doğru kararlar vermek, doğru uygulamalar ortaya koymak, inançlı ve kararlı olmak” biçiminde özetlenebilir.